

Kad nema vedrine u sadašnjosti i kad naredni meseci ne donose ništa osim ponavljanja, monotoniju zavaravamo napadima na prošlost. Iz onoga što nikome ne možemo ispričati o svom životu izvlačimo bolna mesta i poraze i smeštamo ih u domove rimskih patricija ili na ognjišta drevnih Jevreja.

Paskal Kinjar, *Terasa u Rimu*

Reci mi ko je izmislio oca, i pokaži mi granu na koju su ga obesili.

R. M.

govori Havijer

Došao sam na svet u Ulici Razočaranja. Tek kad sam imao osam ili deset godina, čuo sam, sakriven u ostavi, kako naša kuvarica priča oštraču noževa odakle joj taj naziv: nekada davno četvorica zgodnih *majo*, jureći za prelepom devojkom, trčali su niz ulicu, baš ovuda, ispod prozora naše kuće, u to vreme još neizgrađene, duž izloga radnje s parfemima i zlatnim privescima, koja u to doba nije bila otvorena i koju tada nije vodio stari don Felisijano, jer čak ni njega još nije bilo na ovom svetu; i bežala je ta devojka, joj, bežala, a jurili su je ti *majo*, joj, jurili, sve dok je nisu uhvatili; a bili su tako pohotni da su joj celu haljinu pocepali, strgnuli su sa nje ogrtač i šal kojim je pokrivala lice – i stali kao ukopani. Jer ispod atlasa i damasta ukazalo se smrdljivo telo, mrtvačka lobanja prekrivena sasušenom kožom, iskeženi žuti zubi. Razbežali su se kud koji, telo se istog časa pretvorilo u prah, zajedno sa svim trakama i volanima, a ulica je tada prozvana ulicom Razočaranja. Tako je govorila kuvarica – video sam to kroz ključaonicu na vratima ostave – s rukama oslonjenim na bokove, krepka, rumena, obasjana snopovima iskri, a oštrač, koji tu priču nije znao jer nije bio iz Madrida, prislanjao je na tocilo sledeće noževe i makaze, klimajuć glavom i mrmljajuć nešto iz-

među dva škriputa gvožđa. Ali moj otac – u to sam potpuno ubeđen, iako to nikada nije izgovorio, iako to nikada nije ispljunuo s drugim uvredama kojima me je obasipao – oduvek je mislio da se ulica tako zove jer sam ja, Havijer, došao na svet u toj kući, koja se nalazila u njoj, u niši na spratu, u stanu portretiste i zamenika direktora Kraljevske manufakture tapiserija *Santa Barbara*, a ubrzo i glavnog kraljevog slikara Fransiska Goje i Lusijentesa.

govori Fransisko

Kada je Havijer došao na svet, još u Kalje del Desengajo, starija deca više nisu bila živa; ni prvorođeni Antonio, ni Eusebio, ni mali Vinsente, ni Fransisko, ni Ermenhilda; Mariji de Pilar nije pomoglo čak ni ime koje smo joj nadenuili pod pokroviteljstvom Naše Gospe Saragoske. Nikada to nisam ispričao Havijeru – ali u to vreme trudio sam se da ne razmazim decu, da sina vaspitam kao pravog muškarca, a ne kao danas, kada mi je srce smekšalo pa sam se pretvorio u starog plačljivog naduvenka, pritom gluvog kao panj, što mi dosta pomaže u podnošenju dečje vriske – tako da nikad to nisam ispričao Havijeru, ali kada ga je La Pepa rodila – još dok je ležala iscrpljena u krevetu, s pramenovima crne kose zalepljenim za mokro čelo, a on, obasjan svetlošću što je dopirala kroz prozor, ličio na olovnobeli paketić – poleteo sam u grad dovikujući svim znanima i neznanima da nema lepšeg prizora u Madridu od pogleda na tog dečaka.

Posle njega smo i dalje pokušavali, računajući da se ni on neće dugo zadržati s nama. Moja neprežaljena supruga, Josefa Bajeu, ili jednostavno La Pepa, ako se nije doteriva-

la, onda je ležala u krevetu – ili je pobacivala, zbog čega je kasnije krvarila, ili je rađala, baš kao kraljica Marija Lujza, jedno mrtvorođenče za drugim. Jednom sam čak pokušao da prebrojim, i mislim da se to desilo dvadeset puta. I, nažalost, preživeo je samo Havijer. Nažalost samo, i nažalost Havijer.

II

Starci

Starost je odvratna. Njeni mirisi i strukture. Vlažne oči, krvave beonjače, proređene trepavice i obrve, naborana koža što visi, lišajevi. Njena pohlepa za usisavanjem ostataka, njena lakomost, bacanje na zdelu praćeno glasnim mljackanjem.

Kažu da je lepo ostariti udvoje. Zar je lepše truliti i crvljati se u društvu nego u samoći? Od svih svetskih sabata, najstrašniji je sabat starosti, na koji se mladi, umesto da hrle, dovlače s maskama izborane kože navučenim preko svojih glatkih lica.

Oko, ništa slabije od ostatka tela, vidi samo najjače kontraste: mrlje svetlosti na vrhu nosa odmah iznad tamne linije bezubih usta. Crne lešaste senke pod lukovima obrva, a oko njih svetli krugovi obrazā i čela. Blesak srebrne kašike nad udubljenjem tanjira, mljackanje, mršavi prsti izviruju iz mraka širokog rukava. I crne, žudnjom uvećane zenice, okružene beonjačama buljavih očiju.

Oh, s kakvom odbojnošću gledamo svoje roditelje kada se pretvore u olinjale, nezasite zveri, pokvarene mehanizme, napukle posude.

Oh, s kakvim nerazumevanjem gledamo svoju decu kada vide u nama olinjale, nezasite zveri, pokvarene mehanizme, napukle posude. Iznutra smo i dalje mlad ambi-

ciozan momak koji se uputio u veliki grad sa samo jednom torbom; ili smo mlada lepuškasta devojka koja sebi kaže: „Eh, živote, još ćemo videti ko će tu koga navozati!“

